

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ
ЩОДО РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ**

Обговорення питання щодо ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду триває і досі. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 [1], де проведено узагальнення стосовно складів воєнних злочинів, що охоплені компетенцією суду, наразі Україною підписаний, але не ратифікований [2].

Проаналізувавши частину юридичної літератури, варто відмітити різноманіття позицій та думок правників, державних діячів, політиків, правоохоронців, адвокатів, журналістів, представників неурядових організацій в контексті відстоювання активної позиції відносно позитивного вирішення питання щодо затвердження положень даного документу [3, с. 123–128]. На противагу виступають міркування щодо можливості виникнення негативних наслідків, які можуть трапитись в разі законодавчого закріплення даного статуту [6]. Узагальнений та комплексний підхід до питань, які пов'язані з ратифікацією Римського статуту, висвітлені у роботах таких науковців, як Н.А. Боднар, М.М. Гнатівський, О.В. Задорожній, У.З. Коруч, П.Д. Пилипенко, В.П. Попович, С.П. Кучевська, О.В. Сенаторова, В.Є. Скомороха та інших.

Переважно, проблематика та актуальність даної теми стосується не тільки визначення переліку та складів воєнних злочинів, але і виконання Україною взятих зобов'язань в рамках Угоди про асоціацію між Україною від 27.06.2014, де ратифікацію та імплементацію Римського статуту визначено частиною політичного діалогу та правового співробітництва [3]. На сьогодні Україна ще не виконала даного зобов'язання. Хоча здійснено внесення необхідних змін до Конституції України щодо правосуддя [4] та розтлумачено принцип компліментарності («complementarity») роботи Міжнародного кримінального суду (далі – МКС) стосовно національної системи правосуддя. Зокрема, його змістом не охоплено доповнення системи органів кримінальної юстиції України вказаною міжнародною інституцією, що було визначено перепорою для ратифікації Римського статуту у висновку Конституційного суду України від 11.07.2001 р. № 3-в/2001. Даний висновок було винесено ще до початку роботи МКС.

Історично сформовано, що Міжнародний кримінальний суд почав працювати ще у 2002 р. у Гаазі, де також проводить свою

роботу і Міжнародний суд ООН, членами суду МКС є 123 країни, які ратифікували Римський статут. Важливим аспектом для розуміння також є те, МКС діє паралельно з судовими органами країн-учасниць ЄС. Говорячи про походження та трактування англійського терміну «complementary» та французького «complémentaire» можна трактувати його не в якості основного перекладу «додатковий», а і як «узгоджувати разом, допомагати зробити один одного краще, разом доповнювати» [6, с. 4]. Суд має право прийняти справу до провадження тільки після встановлення небажання чи нездатності відповідної держави належним чином розпочати чи завершити кримінальне переслідування [7, с. 6].

Зупинімося докладніше на комплексних змінах Особливої частини Кримінального кодексу України, до якої необхідно внести низку поправок щодо визначення понять злочинів, які передбачені Статутом та закріплення їх вичерпного переліку, адже ратифікація римського статуту має неодмінно супроводжуватись відповідними змінами кримінального законодавства України. Звертаючись до доктрини, є можливість виокреслення думок, наприклад, С.П. Кучевська вказує, що незважаючи на те, що норми Римського статуту містять ознаки самовиконуваних міжнародних норм, основною умовою набуття Статутом чинності щодо конкретної держави є приєднання до нього та приведення національного законодавства у відповідність до Статуту для забезпечення ефективного виконання покладених МКС функцій [5, с. 23].

Основні особливості полягають у внесенні змін у кримінальне законодавство України. З цією метою дане положення було визначено як один із напрямів у Плані заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року. Одним із заходів, спрямованих на додержання норм міжнародного права для захисту життя мирного населення на тимчасово окупованій території України, є проведення аналізу відповідності норм міжнародного гуманітарного права та кримінального законодавства України, що є надзвичайно важливим питанням в умовах сьогодишніх реалій.

Необхідно згадати також проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо забезпечення його гармонізації до положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду» [12], положення якого передбачали ряд змін і доповнень до КК, серед яких висунуті пропозиції щодо визначення таких понять, як злочини «Обернення у рабство», «Злочини проти людяності» та багато інших. Наступною спробою до врегулювання питання на законодавчому рівні була реалізація у проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення

гармонізації кримінального законодавства з положеннями міжнародного права», поданому до Верховної Ради України VIII скликання [11].

Отримані відомості свідчать про те, що законодавче закріплення Римського статуту повністю повинне мати комплексний характер та супроводжуватись відповідними змінами до кримінального та кримінального процесуального законодавства для надання можливого на основі гуманітарних принципів та норм міжнародного гуманітарного права захисту особам.

Список використаних джерел

1. Римський статут Міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (дата звернення: 27.02.2020).
2. Rome Statute of the International Criminal Court (Rome, 17 July 1998): Signature, Approval(AA), Acceptance(A), Accession(a), Succession(d), Ratification. UNTC Rome Statute of the International Criminal Court. URL: https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=0800000280025774&clang=_en (дата звернення: 27.02.2020).
3. Коруц У. Правова природа та сутнісне значення принципу компліментарності Міжнародного кримінального суду і його місце в системі кримінальної юстиції держави. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4/1. Р. 123–128.
6. Луценко І. Ратифікація Римського статуту несе ризики для українських військовослужбовців. LB.UA. URL: https://ukr.lb.ua/news/2019/08/16/434855_ratifikatsiya_rimskogo_statutu_nese.html (дата звернення: 10.11.2019).
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. Стор. 83. Ст. 2125.
4. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII. *Офіційний вісник України*. 2016. № 51. С. 8.
6. Пилипенко П. Д. Проблеми ратифікації Римського статуту: реальні й надумані. Актуальні проблеми соціального права: матеріали всеукр. «круглого столу», присвяч. 40-річчю каф. соц. права, 1 квіт. 2016 р. / Каф. соц. права Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка, Укр. центр соц.- прав. дослідж. ; [редкол.: П. Д. Пилипенко та ін.]. Львів : Кафедра соціального права Львівського національного університету імені Івана Франка, 2016. С. 3–7.
7. Касинюк О. В. Кримінально-процесуальні питання діяльності міжнародних кримінальних судів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 ; Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого. Х., 2005. 20 с.
12. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо забезпечення його гармонізації з положеннями Римського статуту Міжнародного кримінального суду». URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:XC_vCZSRzzwj ;

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри Каненберг-Сандул О. К.

СФІМОВА ВЛАДА АНТОНІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ВІДСУТНОСТІ ІМУНІТЕТУ ВІД МІЖНАРОДНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Питання імунітету в міжнародному кримінальному праві є досить складним. Вищі посадові особи користуються особливими привілеями, які відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року, надаються їм не для особистої вигоди, а для забезпечення ефективного здійснення функцій дипломатичних представництв як органів, що представляють державу [1]. Проте, захист прав людини зумовлює гостру необхідність боротьби з безкарністю та підіймає питання про обмеження дії імунітетів – відсутності імунітетів від міжнародної кримінальної юрисдикції.

В міжнародному праві існують дві категорії: *ratione personae* (персональний імунітет) та *ratione materiae* (матеріальний імунітет). Перший надається обмеженому колу суб'єктів в силу їх статусу, другий, у зв'язку з діями, певними функціями, які особа буде здійснювати в рамках свого мандату [4]. Згідно зі статтею 29 Конвенції про спеціальні місії 1969 року, такі особи є недоторканими на території приймаючої держави [2]. Проте, подібні положення розповсюджуються виключно на національну юрисдикцію іноземних держав та ніяк не можуть виключати міжнародну кримінальну юрисдикцію.

Міжнародні нормативні-правові акти містять багато положень, які прямо вказують на те, що посадове положення особи, її особливий статус та всі службові привілеї не є підставою для звільнення від відповідальності чи пом'якшення покарання. Статутами Нюрнберзького та Токійського трибуналів, норми яких мають характер *jus cogens*, було встановлено, що особистість обвинуваченого в скоєнні міжнародного злочину не має значення. На підставі цих норм в подальшому було встановлено та доведено винуватість вищих посадових осіб Німеччини